

ממצאים מרכזיים מתוך הערכת עמדות כלפי מש"ה – לפני ואחרי קורס הנתמך על ידי קרן שלם (קורסי הכשרה וקורסי אקדמיה)

מוגש על ידי

צוות מכלול

יחידת הערכה ומחקר, קרן שלם:

ד"ר עדי לוי-ורד

גב' מיה סבג, גב' בשמת הוך

דצמבר, 2015

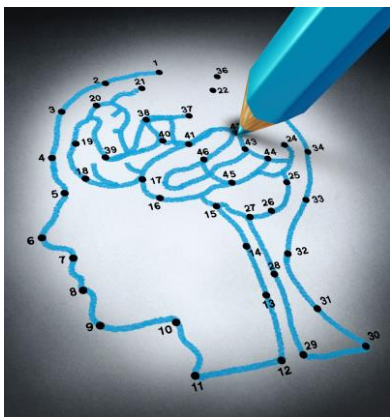
(הנתונים נאספו במהלך שנת 2015)

מכלול - יחידת הערכה ומחקר
קרן שלם לפיתוח שירותים לאדם עם
מוגבלות שכלית התפתחותית
ברשויות המקומיות

הערכה זו באה לבחון את יעילות העשייה בערוץ זה תוך התמקדות בנושא של **שינוי עמדות** ביחס לאיכות חייהם של אוכלוסיית האנשים עם מש"ה, בעקבות השתתפות בקורסים אלו.

שאלון הסקר

חלק א' – מספר שאלות רקע

חלק ב' – שאלון עמדות כלפי אנשים עם מש"ה - כולל 27 היגדים הנחלקים לשמונה

תחומים: רווחה גופנית, זוגיות, עצמאות ותמיכה, פנאי וסביבה, פרטיות, קבלה חברתית, רווחה נפשית ותעסוקה.

- השאלון נבנה ותוקף על ידי יחידת המחקר של בית איזי שפירא (בניהולה של ד"ר דנה רוט) על בסיס שאלונים קודמים שפותחו בעבר בנושא עמדות כלפי מש"ה.

- המהימנויות שהתקבלו עבור ממצאי ההערכה הנוכחית לא היו גבוהות, וגם

מבחינת התוקף נמצאו מספר בעיות (העניין נידון ובעקבותיו פותח ע"י מכלול שאלון חדש).

חלק ג' – 2 שאלות "פתוחות" הנוגעות לשינוי עמדותיהם בעקבות הקורס שלמדו.

איסוף הנתונים ומדגם המשיבים

- הנתונים נאספו מ-5 קורסים אקדמיים ו-20 קורסי הכשרה של קרן שלם שהתקיימו בשנת תשע"ה.
- שאלונים ידניים הועברו בכל הקורסים - הן בתחילתו והן בסופו של כל קורס.

קורסים אקדמיים (5 קורסים)	קורסי הכשרה (20 קורסים)	
51 (42.1%)	172 (35.4%)	סה"כ השיבו על שאלון תחילת וסיום קורס
121 סטודנטים	486 משתתפים	סה"כ משיבים (ענו לפחות על שאלון אחד)

ה- % הוא מתוך סך כל המשיבים על השאלון באותה האוכלוסייה.

קרן שלם נמצאת בתהליך למידה ביחס למידת ההיענות של משתתפי הקורסים וביחס ליכולותינו המוגבלת לבצע הצלבת נתונים בין תפיסות הסטודנטים לפני ואחרי הקורס.

משתני רקע – קורסי הכשרה

שכיחות ב- %	שכיחות בקורסי הכשרה	ערכים	משתני רקע
13.1%	54	גבר	מגדר
86.9%	369	אישה	
58.8%	251	יהודי	מגזר
40.7%	174	ערבי	
38.8%	152	ת. מקצועית	השכלה
31.9%	125	תואר ראשון	
14%	55	תואר שני	
15.3%	60	אחר	
48.2%	197	כן	קירבה אישית לאדם עם מש"ה
51.8%	212	לא	

גיל המשתתפים (קורסי הכשרה): טווח 17-69, גיל ממוצע 41

שכיחות ב- %	שכיחות	ערכים	משתני רקע
44.7%	206	מדריך/סייע/מטפל	תפקיד
14.1%	65	מנהל/ת מסגרת	
12.8%	59	רכז/ת	
2.8%	13	רכז תחום מש"ה ברשות	
4.6%	21	עו"ס תחום מש"ה ברשות	
6.5%	30	עו"ס במסגרת	
3.0%	14	מורה/גננת	
1.1%	5	איש מקצוע פרא-רפואי	
0.9%	4	אם/אב בית	
0.2%	1	מבשל/ת	
2.0%	9	מדריך/ת חוג	
4.1%	19	מתנדב	
6.5%	26	עד חצי שנה	ותק בתפקיד
10.1%	40	חצי שנה עד שנה	
13.1%	52	שנה עד שנתיים	
26.1%	104	שנתיים עד חמש שנים	
19.6%	78	חמש עד עשר שנים	
24.6%	98	עשר שנים ומעלה	

משתני רקע – קורסי אקדמיה

שכיחות ב- %	שכיחות בקורסי האקדמיה	ערכים	משתני רקע
3.3%	2	גבר	מגדר
96.7%	59	אישה	
96.5%	55	יהודי	מגזר
3.5%	2	ערבי	
10.2%	6	ת. מקצועית	השכלה
35.6%	21	תואר ראשון	
42.4%	25	תואר שני	
11.9%	7	אחר	
38.3%	23	כן	קירבה אישית לאדם עם מש"ה
61.7%	37	לא	

גיל המשתתפים (קורסי האקדמיה): טווח 22-56, גיל ממוצע 31

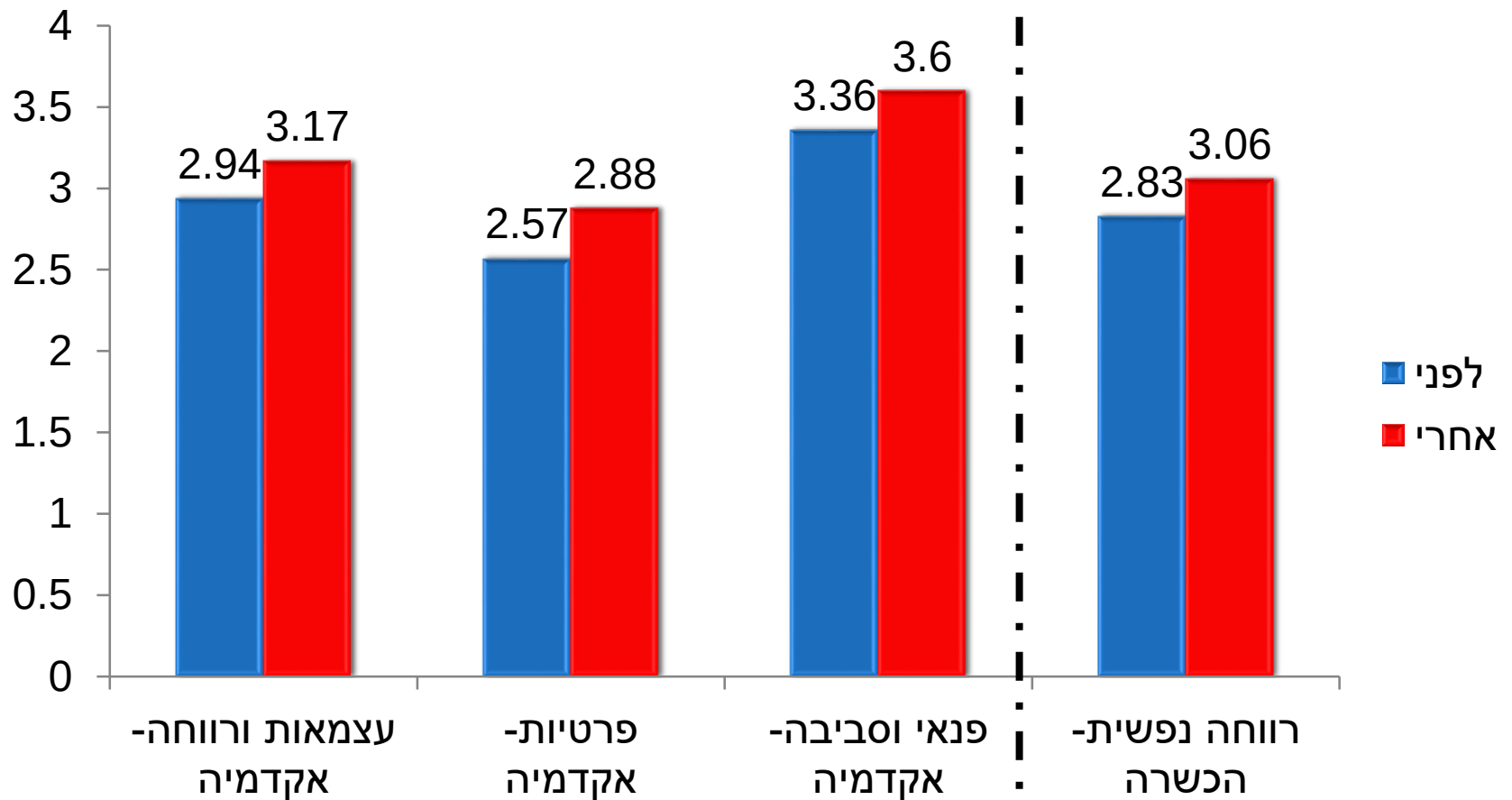
שכיחות ב- %	שכיחות	ערכים	משתני רקע
8.5%	5	לפחות אחת ליום	תדירות העבודה עם מש"ה
22.0%	13	לפחות אחת לשבוע	
3.4%	2	לפחות אחת לחודש	
11.9%	7	לעיתים רחוקות	
54.2%	32	אף פעם	

ממצאים - שינוי בעמדות

נצפו 4 תחומים בהם חל שינוי מובהק* בעמדות המשתתפים בקורסים (מתוכם 3 בקורסי האקדמיה ואחד בקורס הכשרה):

שינוי מובהק הינו פער של יותר מ 0.2 בין הממוצע לפני לממוצע אחרי הקורס.

המשתתפים נשאלו באופן ישיר:

"האם עמדותיך השתנו בעקבות הקורס? אם כן, כיצד?"

מונחים שחזרו על עצמם בתשובות:

קורסי האקדמיה

עלייה במודעות המובילה
למתן כבוד, יחס שוויוני
והבנה עמוקה יותר

שינוי באופן ההתייחסות

היווצרות יחס חיובי ואוהד

שיפור והטבה בעמדות

רכישת ידע וכלים

קורסי הכשרה

מסוגלות

סובלנות, רגישות והכלה

שיפור ההבנה

שיפור יכולת התמודדות

מוטיבציה

קבלת כלים וידע פרקטי

פתיחות ומודעות לצרכים
ואורח החיים של אנשים
עם מש"ה

"אחרי מספר הרצאות בקורס התחלתי להכיר בזכויות של ילדים עם מש"ה, ויש לי רצון עז לעזור להם" (קורס פנאי).

"כיום לאחר הקורס אני מרגישה שיש לי יכולות יותר גדולות להכיל אותם, להבין אותם ולרצות לתת להם כמה שיותר החלטות ובחירות" (קורס האדם הסיעודי).

"חל אצלי שיפור בהתמודדות עם אותה אוכלוסיה. הכרת החוק והזכויות שלהם גרמה לי להבין שהם צריכים לקבל בעצמם את ההחלטות הנוגעות לחיים האישיים שלהם כמו לבוש, אוכל" (קורס חברתי מיני).

התחדדה אצלי ההבנה שלאדם עם מש"ה יש זכות מלאה ומנדט מלא בבחירות בחיים ושיש צורך בשינוי בטרמינולוגיה מולו ומול המשפחות" (אובדן ושכול).

ציטוטים - משתתפי קורסי אקדמיה:

"אין ספק שהקורס "נרמל" את הטיפול באוכלוסייה זו והפך את הגישה לקלה ורגילה יותר לטיפול" (קורס תזונת האדם עם הצמיד).

"העבודה מול האוכלוסייה ובני משפחתם פחות מאיימת בעיניי" (קורס מיומנויות בהדרכת הורים)

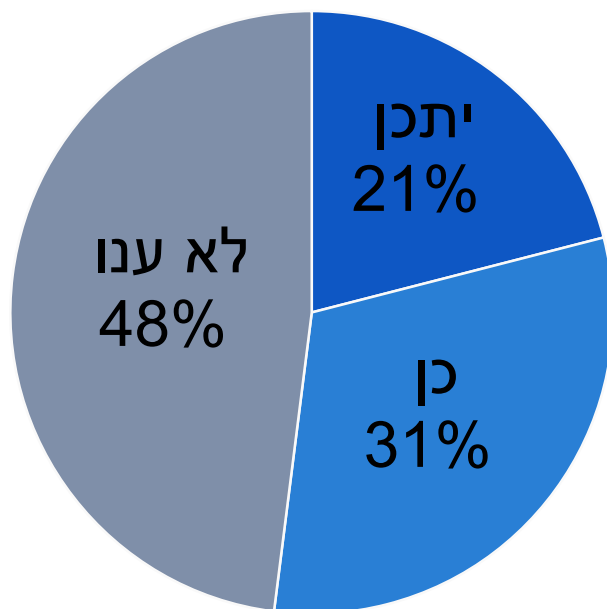

"היו לי המון סטיגמות על בעלי מוגבלות שכלית, לא ידעתי כמעט דבר על התנהלות חייהם" (קורס סינגור עצמי).

"ההיכרות יוצרת תחושב של קרבה ומפחיתה תחושה של זרות" (קורס מעגל חייו של האדם עם המש"ה).

האם תשקול לעבוד בעתיד עם אוכלוסיית מש"ה? (לקורסי אקדמיה)

לקחים בנוגע לשאלוני הערכה

- **ביקורת כלפי השאלון** - התקבלו חוות דעת שליליות מהמשיבים בעת מילוי השאלון, הנוגעות לכך שחלק מהשאלות לא מנוסחות היטב, לא מפורשות, ואף יוצרות אצלן תחושות רגשיות לא נעימות בעת המענה.
- לנוכח הביקורת, החל **תהליך פיתוח שאלון החדש שכלל:**
  1. איתור שאלות "בעייתיות".
  2. בדיקה וחיפוש שאלונים אחרים הקיימים בספרות המקומית והעולמית, והוצאת היגדים שנראים מתאימים יותר מאלו שהיו מצויים בשאלון, לצורך תיאור כל תחום.
  3. גיבוש שאלון (ובו 39 היגדים) והעברתו למספר מומחים (צוות קרן שלם, נציגים ממשרד הרווחה ומהאקדמיה). המומחים התבקשו לכתוב על כל היגד האם הוא רלוונטי מאוד/לא רלוונטי/או "מתלבט". לאחר ניתוח תשובות המומחים, נמצאו 7 היגדים בהם מידת ההסכמה בין המומחים הייתה נמוכה, ולכן התבקשו בשלב זה המומחים לקרוא רק את 7 ההיגדים הללו ולדרג עד כמה חשוב שיופיע בשאלון (בין 1 ל – 4). מתוך תוצאות הפיילוט בנתה מכלול שאלון עמדות מחודש (מידת המהימנות והתוקף שלו תיבדק בשאלוני תשע"ו).
- **בשנה"ל תשע"ו נערכת הערכה של קורסי קרן שלם באקדמיה, הכוללת התייחסות הן לאיכות הקורס והן לעמדות המשתתפים (באמצעות השאלון המחודש).**
- **בשנה"ל תשע"ז יועבר השאלון החדש בקרב כל משתתפי קורסי קרן שלם.**

תודה

על ההקשבה!

